Bloed in de sneeuw. Karelisch front, februari-juni 1943

George Kettmann jr.

bron
George Kettmann jr., *Bloed in de sneeuw. Karelisch front, februari-juni 1943*. De Amsterdamsche Keurkamer, Amsterdam 1943

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/kett004bloe01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

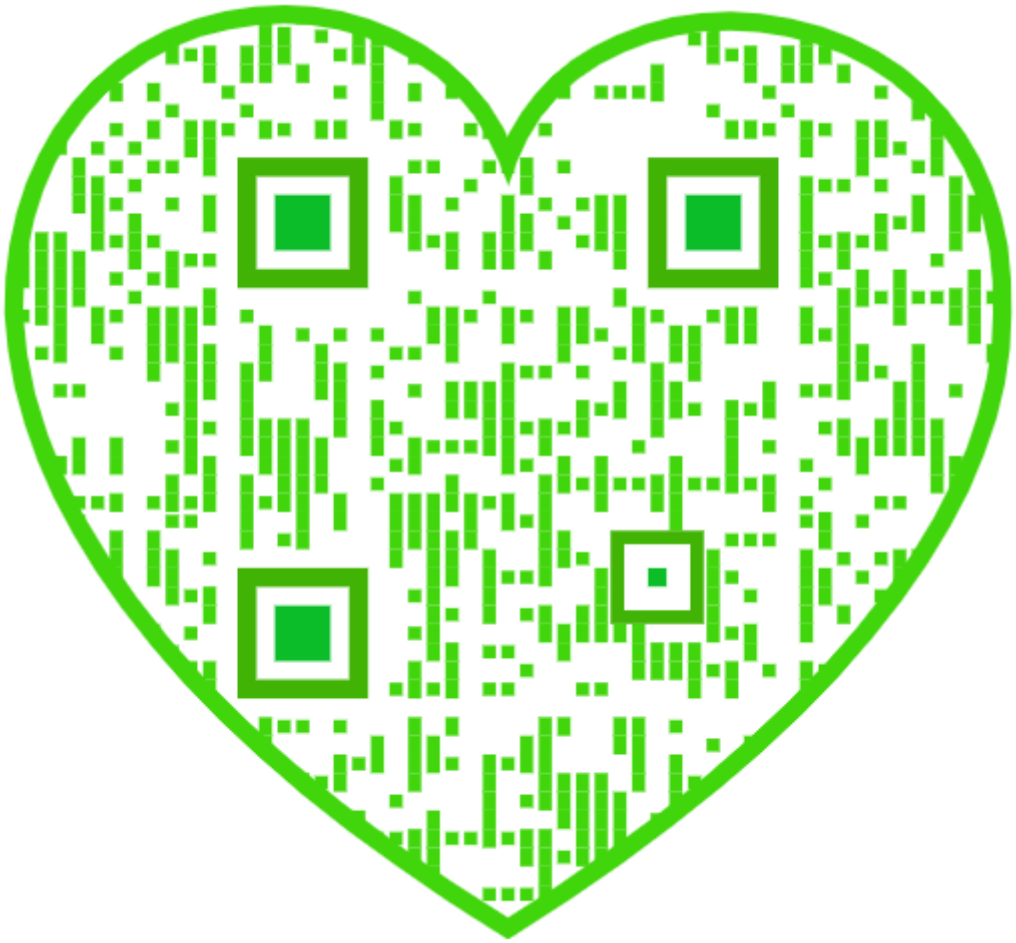

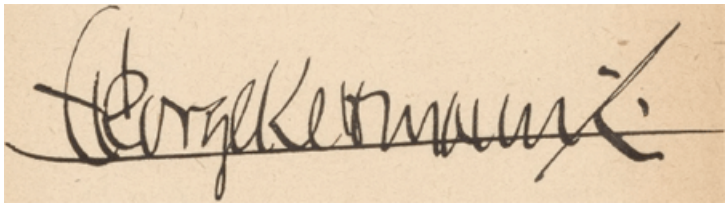

Bloed in de sneeuw

Trotsch onder sneeuw staat het woud,
takken geteisterd omhoog,
zwart als van ijzer is 't hout,
pijnlijk de sneeuw voor het oog.

Ruiters gaan langzaam te voet,
kielen met kappen om 't lijf,
volgen het spoor van het bloed,
zoeken d' ontbrekende vijf!

Vijf man vermist, drie man dood
- gruw'lijk de vondst van hun lijk -
eind'loos het wit met het rood
bloeiend als rozen gelijk.

Zijn ze ontvoerd of gevlucht?
- niets dan wat droppelen bloed,
nergens een vuur of gerucht -
schemering maant al tot spoed.

Zwaar wordt het hart: wreede dood,
drinkt nu de sneeuw al hun bloed,
zinkt nu hun lichaam in 't groot,
ijskoud heelal - en voorgoed?

't Voetspoor, het bloedspoor verraadt
armlijk en eenzaam het eind.
- Weet dat uit jou, kameraad,
eenmaal de zege verschijnt!

Land van steen

Onwezenlijk, in sneeuw verzonken land,
waaruit de klacht der donk're pijnen rijst
tot waar het ijskoud vuur van sterren brandt
- wie na den nacht het hakenkruis hier hijscht,
neemt zelfgerust zijn lot in eigen hand.

De witte woestheid sloopt de kleine grens
van elk behaaglijk leven - zonder zon
verwaait het voetspoor van den enk'len mensch,
die sprokk'lend dwaalt tot aan den horizon,
een houtvuur als zijn eerst' en laatsten wensch.

Hij bukt zijn bunker in, waar dicht opeen
de kameraden slapen, tot de wacht
een hunner wekt, die daarna dood-alleen
den leegen dag in staart als waar' 't een nacht,
onwezenlijk en grauw - een land van steen.

Op het heldenkerkhof bij Riga

Voor V. Dombrovski

Op de ontstelde paarden, die het voorheen strak,
half onder sneeuw, in steen zijn uitgehouwen,
ontglipt den ruiters, waar hen 't staal doorstak,
den teugel - 't zwaard valt uit de hand en wie 't aanschouwen,
is 't of hun stervenszucht hier hoorbaar langs hen strijkt.
Der helden dood wordt stil in 't wintermorgengrauwen
tot roem van Letland, die niet uit de luchten wijkt
en omloopt in het veld van ingegrifte namen.
In 't hooger midden, waar de oudste zoon bezwijkt,
terwijl de jong're neergestort sterft met hem samen,
verrijst de Moeder - en haar smart stijgt òp tot trots;
gestreng en lieflijk is zij, gróotsch in het omvaêmen
van beî haar zonen, 't Volk en de bestiering Gods
in éen klaar schouwen boven stukgeslagen droomen,
die toch éen droom hield: Letland, hard gelijk een rots.
De horden - wolken met den stormwind - mogen komen,
als 't moet nog morgen, weer en wéer - ze slaan uiteen
en blauwe lente overstraalt de doode boomen.
Op 't heldenkerkhof springen langs den rand van steen
de roode en blauwe bloemen: 't nieuw geluk der dagen
rijdt door de poort die eenzaam en vergeten scheen,
waar nog de paarden driest de doode ruiters dragen.
't Zal lente zijn in Letland: jeugd in Letland groet
de Moeder bij haar zonen, in den storm verslagen.

De volkswende

Dit is een oorlog op leven en dood!
- Waarom nog vrees, als de komende wende
léeft uit het bloed, dat de oorlog vergoot?

Golvende akkers en statige vloot
breken als uit een vergeten legende
stralend te voorschijn: de arbeid wordt groot.

Eenzaam de helm op het hout in de sneeuw -
droomend den droom van Germanje het koude,
roerlooze lichaam er onder - de wouden
donker geschaard en van ver het geschreeuw,
't ìnslaand rumoer en het raatlen bij vlagen,
heel deze oorlog op leven en dood -
rondom het graf waar de droomen langs jagen:
komende wende van akkers en vloot.

Eenzaamheid wit als een bed zonder bloemen,
zonder de vlammen der eeuwige wacht,
ver van zijn volk, dat hem eenmaal zal roemen,
vreemd in dit wolvenland, moordend bij nacht -
zoo de gesneuvelde, wachtend de wende,
helm op het hout als een groet uit den dood:
léef uit het bloed dat de oorlog vergoot!

Dit is de trotsche soldaten-legende,
hoog in het noorden geboren uit strijd -
bloed van ons bloed, dat de dood niet meer scheidt.

Nacht in Libau

Al vroeg hangt scheem'ring in de havenstad
een troostend waas rondom de zwaar geschonden,
vernielde huizen - en wij doen de ronde
langs gevelstuk en gapend keldergat.

De menschen sluipen als geslagen honden
aan 't puin voorbij: wie ooit heeft liefgehad,
voelt dat het beeld, zoo hij 't in droom bezat,
ontzield nog met zijn wezen blijft verbonden.

Zoo wordt het avond en geluidloos nacht,
als heeft de stad, zoo gruwelijk verminkt,
wie 't overleefden, mee in 't graf getrokken.

En door het duister weven warr'le vlokken
hun witte rouw. - Ver langs de kade klinkt
alleen de stap van een soldaat op wacht.

Aankomst in Hangö

Nog ruischt de eeuw'ge zee ons in de ooren,
waar golven om de eilandrotsen slaan,
of reeds ruischt over 't wit langs smalle sporen
de adem van het pijnbosch op ons aan.

In dit geruisch van aarde en zee verloren
voelt zich de mensch als op een hoogte staan,
verruimd waar wij den goden toebehooren,
wier vaste schreden vóor ons noordwaarts gaan.

Beneden in de zoelte ligt vermoeiend
het flonkergruis der steden en verschroeiend
als een sirocco vaart der zinnen lust -

hier wordt de mensch, aan 't ijdel spel ontgroeiend,
een stuk natúur, maar ruischend, vreugde-bloeiend,
waar zon één oogenblik den sneeuwtop kust.

Reis door Finland

(Hangö - Oulu)

Twee dagen sporen, waar in 't glooiend wit
de dennen dicht opeen zijn vastgestoken -
twee dagen, dat het woud ononderbroken
geleide geeft op dezen sprookjesrit -

twee dagen, dat wij blokken hout verstoken
in 't kacheltje waarrond de manschap zit,
's avonds bij kaarslicht - dokter, boer en smid,
die samen nu hun cigaretten rooken.

Twee dagen, die als enk'le uren zijn:
een eenzaam huis, wat zon en maneschijn
in 't eindloos sneeuwland - twee verdroomde dagen

als afscheid van de wereld, waar de trein
de frontlijn nadert, diep gegraven lijn
van hen die ver van huis hun leven wagen.

Op de voorpost

Ergens in de gore sneeuw der steppe
liggen wij bij 't nijdig prikkeldraad
- ergens - èrgens waar wij adem scheppen,
thuis zijn als soldaat.

Al 't herinneren werd uitgebannen,
niets van vroeger bleef hier metgezel:
als het roerloos woud weerstaan de mannen
deze witte hel.

Ruige randen om bevroren meren
- niemand kent het die 't niet ondervond:
't zwijgen waar elk menschelijk begeeren
doodvriest op den mond.

Met de dooden die wij hier begroeven,
blijft ons krimpend hart voorgoed vertrouwd:
't bleek gezicht toont ons dezelfde groeven
en is even koud.

Manshoog is de stelling diep gesneden
door de sneeuw als een getande zaag,
waar om 't laatste hartvuur wordt gestreden
uit een hinderlaag.

Roode zon verzinkt in nevelwolken,
na de twee uur dag wordt het weer nacht.
Eenzaam houden jonge boerenvolken
in de sneeuw de wacht.

Noorderfront

De handgranaat sloeg als een steen door 't meer
en bleeke visschen kwamen boven drijven -
ver in het woud verdrongen dierenlijven
zich bij de vlucht voor 't knallen van 't geweer.

Zoo werden meren, wouden levensleeg,
waar zich soldaten hong'rig doortocht baanden:
hun voeten waren wond, hun oogen traanden,
maar hoe geteisterd ook, de manschap zweeg.

Dit zwijgen, waar in doodlijk strak gezicht
de schaduw-oogen 't eindloos landschap maten,
werd tot een nieuwe glorie van soldaten,
een duiz'lig stromplen in den harden plicht.

En eind'lijk - èind'lijk in dit uitgebluscht,
van god verlaten land de grauwe horden
van sovjets die verstrooid verslagen worden
- nu slaat het hart weer krachtig en gerust!

Het leven, dat den dood genaderd scheen,
zoo zwaar met elken tred, gaat wijder open
en waar de droomen eerst als wolven slopen,
stort zich de man in 't woedend handgemeen.

Er is een uitkomst - ook voor dezen krijg,
er stijgt een zon en straks ontbloeit het schoone,
al sterft de vader voor het heil der zonen,
al klemt de koude sneeuw om elke twijg.

Op 19 April

Hij heeft zich 's morgens voor den dienst gemeld;
nú zit hij in de oude kroeg met vrienden,
die lachend proosten met den jongen held -
hij weet: ze hand'len zwart, de niets ontzienden.

Hij wordt hun vréemd. Vandaag de negentiende
en morgen Führerdag - zijn peinzen snelt
uit dezen kring van hen die vet verdienden,
naar 't front waar Arbeid stormloopt tegen Geld.

Ze noemen hem een stòmmerd dat hij gaat.
Hij zwijgt. Hun bierpret lijkt ineens onecht,
vermomde onrust om zijn sterk gelaat.

Zij zijn aan leugen en aan list gehecht,
hij is ineens een ànder, een soldaat,
die voor de waarheid van den Führer vecht.

Stem van het front

Levenden en dooden - samen
zijt gij 't woord dat uit mij spreekt,
waarvoor 't burgerdom van namen
roemloos, bloedeloos verbleekt.

Dreunend woord, dat van uw velden
echo's roept in 't jong gemoed
als het staal dat zij omknelden,
als het stampen van hun voet.

Niets wat in den storm der tijden
wapeneer te boven gaat:
dit is wèrk'lijk volksbevrijden,
't woord van den □□-soldaat.

Bevrijde jeugd

Wij hebben veel gezien - veel onrecht, zorg en tranen,
wij hebben uitgebluschte oogen diep doorschouwd,
toch kwelt de haat van hen die ons verdoemden wanen.

Een reedloos blinde haat! - Vergrijsd en als uit hout
den kop gegroefd, zit vóor ons een der veteranen,
misnoegd dat onze jeugd haar nieuwe wegen bouwt.

Dat hij ons haat - juist hij niet mée kon met de vanen,
die straf staan in den wind - juist hij die moe en oud,
gebroken werd, stemt bitter, nu de half vergane

verdorven wereld, die zijn arbeid heeft geknauwd,
in ons haar vijand vindt: wij die tot hardheid manen,
rukken den voorhang af en 't zware dak van goud.

Geef ons de hand! - Wij zien de weig'ring in zijn oogen,
wij zien hoe zich zijn hand met d' andre samenvouwt,
hoe star hij denkt: men heeft mij àl te vaak bedrogen.

Wij gaan en vragen enkel: wie heeft hieraan schuld?
- hij vreest de warmte die ons, strijders, heeft bevlogen,
hij kàn niet door de schaduw die zijn leven vult.

Wij: éen met onze jeugd - hij: een der veteranen,
die doof voor onze stem zijn vroeg're meesters duldt
- zoo zijn w'elkander vréemd. Mijn God, aanzie de vanen

en leid uit duist'ren haat ons volk op lichter banen.

Mein Jung, dein Erbe heisst Kampf!

Ejgil Andersson

Je bent te jong dan dat je 't nù verstaat,
maar eenmaal als je 't ouderhuis verlaat,
dan raakt mijn woord je met den koelen wind:
je wilt, je moèt, je dùrft! - je bent mijn kind.

Mijn zoon, nu groeit het in je kleine hart:
vermetelheid, die elke moeheid tart,
het erf dat ik eens van mijn vader kreeg,
toen hij bij 't laatst vaarwel zijn paard besteeg.

Het is de donk're kracht van ons geslacht,
verborgen stroom, die 't moedig vóorwaarts bracht,
als 't onheil boven ons zich samentrok -
te grooter weerstand bij te grooter schok!

Geen zatte rust, geen hoogmoed en geen vrees
- de glinst'ring die ik in je oogen lees,
is vonk van 't vuur, dat wij in onzen tijd
uit staal slaan en dat straks ons volk bevrijdt.

Je bent te klein, maar eenmaal ben je groot,
dan sta je - weg van huis - aan stormen bloot,
maar koele wind - mijn woord - strijkt door je haar
en maakt het beste in je openbaar.

Geen goud, geen breede stoelen krijg je mee,
jouw erf waait met den wind, jaagt met de zee
- jouw erf is strijd, je leven als soldaat,
wanneer je eenmaal 't ouderhuis verlaat.

Man op post

Te strenger waar ik hier in 't melkig morgendoomen
zie klaren - droèf - het wreev'lig onbewoond gebied
van hooggetaste sneeuw, geruchtloos neergekomen,
in greep van 't borst'lig woud -
te strenger boort mijn oog in 't wezenloos verschiet
van bleeke oevers aan de land geworden meren
naar 't onraad van den dood, dat mij gehurkt bespiedt
uit het verstard geheim van het verschemerd hout
- daarin verzinkt de blik.
Geen weerstand, levend, kan de drieste vuist bezweren,
't sluipt leeg en zwijgend aan: een eeuwig oogenblik,
waartegen kruit niet baat en staal zich niet kan weren.
Het holt mijn strengheid uit en in een droom versmelt
tot droefheid, tot den waanzin en het werk'lijk booze
wat niet in kogels fluit,
niet rolt voorbij de kim en dreunt bij tusschenpoozen,
maar onherkend - als koude koorts - het hart ontstelt.
En in het denken, traag, zooals een bloem zich sluit,
genietend nòg van zon na 't laatste avondblozen,
smeult hunk'ring naar het vuur.
Ik waak voor hen die ginds als warme dieren slapen
in de beschutte bunker: wáak ik nog? - ik tuur
als uit een kleinen toren, eenzaam met mijn wapen
vóor deze zee van sneeuw, naar 't dichtgewaaide pad.
Ik vrees: mijn bloed wordt ijs. De morgen snijdt de randen
van beî mijn oogen langs, zoodat ze blinkend nat
het uitzicht wazig zien en dichterbij mijn handen
als grauwe blokken steen, weerstrevend wat ik wil.

- Besluipt de Iwan mij?
   Die vraag blaast telkens breeder
het haast gedoofde vuur tot een gejaagde vlam,
mij niet verwarmend, maar mij schuddend heen en weder,
mijn pijnend' oogen scheurend en al blijft het stil,
mij toornig makend, of een vijand nader kwam.
- Besluipt de Iwan ons?
   't Is als een razernij,
die mij 't vermoeide vleesch als voor een sprong doet rekken
en 't bloed vliegt gulzig naar de pols, de zeek're hand,
den vinger die gekromd de haanpal af zal trekken -
een korte aarz'ling nog en 't is alweer voorbij!
Bedrieglijk is de droom.
   Strak in den neev'len morgen
vergrimt een lach mijn wang, geluidloos, zonder zin:
nog houdt de schuwe dood zich eindeloos verborgen
- de dag groeit tot zijn klaarte - 'k sta er middenin.
Twee mannen waden nader, roeiers in een stroom,
en sneeuw verstuift. Een roept - hij is de nieuwe post.
Ik ga hen tegemoet - zoo word ik afgelost.

Dag in Karelië

Sneeuw glooit onbetreden
van de helling reer,
waarlangs ski en slede
- ijlings aangegleden -
slinken over 't meer.

Aan den rand der wouden
sluipt de avond aan:
waar de lucht al blauwde,
grijpt een starre koude
naar den glans der maan.

Waar zij gist'ren zaten
in het avonduur,
wenden de soldaten
peinzend hun gelaten
naar den gloed van 't vuur.

Doodenmarsch

Bij het sneuvelen van □□-Ustuf. Kühnert

Nog zie ik vóor mij zijn jongensgezicht,
't aanvurend licht in zijn lachende oogen
- bleek staan zijn mannen, tot tranen bewogen,
star-droog hun blikken ter aarde gericht.

Rood speelt de zon, die niet weet wat geschiedt,
over de sneeuw en de tengere berken:
wéer vroeg de dood een der besten en sterken,
sloeg hem vereeuwigd tot held in ons lied.

Star blijft het oog en gesloten de mond:
't zonlicht versmelt en 't wordt kil om de berken.
Trotsch in den avond slaat d' aadlaar zijn vlerken,
eenzaam en hoog boven Heimat en Front.

Droomland

De vlakte ligt wel honderd mijlen wijd
besneeuwd rondom dit zware balkenhout
- nu buigt zich over hem, als thuis vertrouwd,
haar teederheid, haar v e r r e teederheid.

En waar hij duister in den maannacht schouwt
- zoo wakend droomend in de eenzaamheid -
wordt het hem licht: als dood hen morgen scheidt,
heeft deze droom voor 't laatst een brug gebouwd.

Hij peinst: ‘wij schrijven brieven - jij en ik
op zooveel dagen reizen van elkaar:
elk leeft vervreemd hetzelfde oogenblik.

Hier alles ijs - wordt het nu lente dáar?
Bloeit al de tulp en stijgt de leeuwerik?’
- hij wordt een zoelte in zijn hart gewaar.

De groote schnaps

Zijn ravenzwarte haar stond overeind
en door den walm zag hij met helle oogen
zijn mannen tot het wank'le tafeleind,
die gist'ren met hem door de sneeuwjacht togen.

Ze hokten om de kaarsen en de flesch -
hij lachte wild en sloeg de ruit aan scherven,
daarna ontwrong hij een die bloed rook 't mes,
dat dreigde heel de stemming te bederven.

Er wàs toch stemming - jajem en tabak;
door de kapotte ruit drong felle koude
en 't was of daarmee de verwachting brak,
dat ze nog ooit de heimat weerzien zouden...

Ze konden niet meer zingen van den drank
- het laatste lied was nog een hondsch verlangen
naar vrouwen die ontbraken - een gejank,
alsof ze d'andren morgen moesten hangen.

Hij zag hoe elk van hen had liefgehad:
een lag al op zijn armen zwaar te ronken,
een ander viel met flesch en al in 't nat -
ze hadden allen heimwee en ze stonken.

En hij - een schaduw - voelde zich verdwaasd,
een spookgeest warend om vergane schepen,
totdat - totdat de storm was uitgeraasd
en weer s o l d a t e n naar hun wapens grepen.

Als het regent...

Dit is vertrouwd: te loopen in den regen,
een geur en spatten frisch in ons gezicht,
de lucht zit van een fijnen nevel dicht,
maar achter 't waas drukt al de zon ertegen.

Dan breekt ze door - vertrouwd het waterig licht,
het nat geboomt en 't slikspoor op de wegen: -
heeft de herinn'ring plotsling vorm gekregen:
een wei bij Dordt, de heuvels om Maastricht?

Er zijn geen torens en er blinkt geen zeil,
maar 't ijl geruisch, de windvlaag door ons haar,
de geur van 't jonge hout - dat is 't bekende.

Zoo regent het omtrent midzomerwende
in bei de Nederlanden wolkenzwaar -
zoo is het in Karelië voor een wijl.

Karelische nacht

Achter lange donk're pijnen
hangt de groote maan,
dat de heuvels in satijnen
glinsterplooien staan.

Uit de lage bunkerdaken
ademt nog wat rook -
waar de wouden 't water raken,
draalt de nevel ook.

Klare maan, de wijd ontbloeide,
die geen ruimte vreest,
zendt de aarde, de vermoeide,
wat haar hart geneest.

O wond're zomer

Het meer is blauw en 't fijne naaldhout staat
op beide oevers in een windstil zwijgen -
het is of hier een ànder land ontstaat,
nu zonlicht glanst langs zilv'ren berketwijgen.

Elk wolkje stof, dat uit den zandweg slaat,
het gras, de kleine vogels doen het dreigen
van máanden winter - uitgeëtste plaat
van wit en zwart - iets van een waanbeeld krijgen.

Karelië wordt ineens een lachend land,
als had een reus zijn koele kelk geheven,
waar hij den zonnewijn vangt tot den rand.

Hier zijn de handen om het staal versteven -
zie, er ontspringt een bron, er bloeit een plant
- o wond're zomer, onverganklijk leven!

Noren op den thuismarsch

Voor Oberlt. Otto Holmen

De Noren trekken door het groen moeras,
waar maanden sneeuw lag - 't is een vreemd verlaten
van 't landschap waar de snelste koning was:
op ski's met karabijn en handgranaten.

Nu staat de berk in blad en spruit het gras,
met wagens komen ànd're frontsoldaten
- geen spoor meer van wier moed men zelden las
en die hun dooden hier nu achterlaten!

De Noren trekken en wanneer ze keeren,
vlokt d'eerste sneeuw en vriest het meer weer dicht
- de ski's en sleden glijden uit het zicht.

Zij zullen thuis de jong'ren schieten leeren,
de kracht alléén te leven voor den plicht,
hun man te staan als eens in 't heldendicht.

Soldatenlied

Wij weten niet hoe ver de wegen reiken
door dit barbaarsch gebied -
of wij het overleven of bezwijken,
wij weten 't niet.

Gedoofd zijn onze laatste wintervuren,
nu zon niet onder gaat -
hoe lang dit rauwe leven nog moet duren,
weet géen soldaat!

Maar als de nevel over 't land komt waren,
wordt dood een vreemde pijn
en àchter ons staan de verdoemde jaren
die eenzaam zijn.

Sluipt dan in 't grijs van onverwachten regen
de Iwan op ons aan,
het bitt're dat wij voor elkaar verzwegen,
breekt grimmig baan.

Als in het zuiden staan wij in het noorden,
getrouw wat ook geschiedt -
en als ze kameraden thuis vermoorden,
wij weten 't niet.

Wij weten niet wanneer wij zullen keeren
en wie er sterven moet,
maar eens zal door Den Haag □□ marcheeren
- dan wordt het goed!

Afscheid van Karelië

Aan mijn kameraden

Eens volgde 'k hen die zich een sneeuwpad baanden,
ik lag bij 't vuur in koortsdroom, half verdoofd
en toen wij zon voorgoed verzonken waanden,
werd smal voor 't licht de duist're kim gekloofd.

Dit norsche land, mijn herberg dezer maanden,
waar kogel of granaat den dood belooft,
waar kou mij heugt, waarvan mijn oogen traanden
- dit land verlaat ik met een hangend hoofd.

'k Zal vrouwen zien, welonderhouden parken,
een biertje drinken ergens in Berlijn,
zelfs appels eten of iets van het varken.

Daar is 't niet noodig om in elk terrein
met een MG de boschjes door te harken,
maar toch: van jùllie zal er niemand zijn!

Straks

Dat wat ons - zonder wrok - ontsloeg
van het begrensd, bezadigd burgerleven -
wat ons, bevrijd, naar voren joeg,
waar een de vlam van 't vaandel droeg -
dat heeft ons, mànnen, onvoorzien gegeven
wat onze jeugd aan ruimte vroeg.

En als wij keeren, zijn wij méer
en dieper, feller nog de toegewijden
van 't eigen volk, welks tam beheer
zich nauw'lijks roert voor arbeidseer -
dan zal het volk zich eind'lijk zelf bevrijden
en viert in 't Rijk zijn wederkeer.